

Skutkové zjištění

Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže odvolací soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nevyplývaly nebo jinak nevyšly z řízení nebo pokud soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány, nebo v jeho hodnocení je logický rozpor, nebo jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z postupu předepsaným soudem v ustanoveních § 133 až § 135 OSŘ.

Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže odvolací soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nevyplývaly nebo jinak nevyšly z řízení nebo pokud soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány, nebo v jeho hodnocení je logický rozpor, nebo jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z postupu předepsaným soudem v ustanoveních § 133 až § 135 OSŘ. Nelze-li však soudu vytýkat žádnou z těchto vad při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - lze usuzovat jen ze způsobu, jak k němu odvolací soud dospěl, pak není možné zpochybňovat jeho názory.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 384/2001, ze dne 11.7.2002)

Nejvyšší soud ČR rozhodl ve věci žalobkyň: A) Z. H. a B) M. S., zastoupených advokátkou, proti žalované L. S., zastoupené advokátem, o určení vlastnictví, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 20 C 202/94, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. ledna 2000, č. j. 12 Co 256/99-118, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 5 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem z 2. 12. 1998, č. j. 20 C 202/94-83, určil, že „kupní smlouva ze dne 30. 11. 1988, č. j. 5 NZ 448/88, 5 N 479/88 sepsaná bývalým Státním notářstvím pro Prahu 5 mezi Z. S. a L. S. ohledně nemovitostí domu čp. 1408 s pozemkovou parcelou č. 4139 - zastavěná plocha, pozemkovou parcelou č. 4140/1 - zahrada s pozemkovou parcelou 4140/2 - zastavěná plocha, vše zapsáno v katastru nemovitostí pro katastrální území P. - S. u Katastrálního úřadu P. na listu vlastnictví č. 905, je neplatná“ a rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že Z. S., nar. 11. 5. 1917, matka všech účastnic, jako prodávající, a žalovaná jako kupující, uzavřely 30. 11. 1988, kupní smlouvu, sepsanou formou notářského zápisu, podle které Z. S. prodala žalované nemovitosti, a to dům čp. 1408 s parc. 4139 a pozemky parc. č. 4140/1 zastavěná plocha parc. č. 4140/2 zahrada, vše v katastrálním území P. - S. Podle znaleckého posudku MUDr. J. B., CSc. a revizního znaleckého posudku, vypracovaného II. lékařskou fakultou University Karlovy v Praze, Z. S. v době, kdy uzavírala kupní smlouvu, trpěla duševní poruchou - středně těžkou až těžkou demencí, převážně cévně ischemického původu. Její duševní stav se začal výrazněji komplikovat depresivní reakcí na smrt manžela v roce 1982 a tato

okolnost a změněná situace urychlila nástup poškozujících vlivů, které se do neuropsychických poruch promítly z tělesných chorob. Anticitace konce života se odrážejí v písemném přání Z. S. ohledně jejího pohřbu v roce 1983 a také v její závěti z 3. 3. 1986, kterou odkázala veškerý majetek účastnicím rovným dílem. Nepřímo pro kritickou bilanci svědčí i pověření k zastupování z ledna 1987, které udělila žalobkyni A) - vyplývá z ní náhled na klesající kvalitu a kontrolu nad duševními dispozicemi a reakcemi. Stav zmatenosti se projevil v březnu 1987 po operaci glaukomu, nejméně od června 1988 docházela Z. S. do oční ordinace k MUDr. D. K. už jen v doprovodu žalobkyně A), neboť byla zcela dezorientovaná a nebyla schopna pochopit dávkování léků. Od června 1989 byla Z. S. v evidenci psychiatrického oddělení KÚNZ P. s diagnózou multiinfarktová demence 2. až 3. stupně, kontakt poté udržovala s lékařkou MUDr. K. jen žalobkyně A). Od roku 1987 vyplývá z lékařské dokumentace Z. S. plná manifestace duševní poruchy ve smyslu demence, která měla progredující charakter a končila její smrtí 21. 4. 1990. Revizní znalecký posudek se vyjádřil také k listině - znaleckému posudku znalce z oboru klinické psychologie PhDr. L. R., CSc., z 21. 1. 1997, předložené žalovanou. Ten dospěl na základě grafologického rozboru deníku Z. S., vedeného od roku 1938 do září 1988, a dalších písemností, psaných Z. S., mj. velikonočního blahopřání z roku 1988, záznamu z 10. 12. 1989 a vánočního přání z roku 1998, ke zjištění, že od roku 1982 je u ní pozorovatelný plíživý proces sklerotické deteriorace, osobnost překryta konfliktovou neurotickou nadstavbou, senilní změny jsou „na konci materiálů“ zřejmé, ale neustále je dostatečně orientována v realitě. Podle revizního znaleckého posudku, když lékařská fakulta měla k dispozici rovněž deník a písemnosti Z. S., i z těchto materiálů vyplývá depresivní reakce Z. S. na smrt manžela od roku 1982, dále od roku 1986 na smrt bratra, ucelenost záznamů se snižuje, v tématických celcích narůstá jeho neuspořádanost. K rozdílnosti závěrů MUDr. B. a PhDr. R. na zdravotní stav Z. S. lékařská fakulta poukázala na to, že MUDr. B. hodnotil medicínskou faktografii, která spadala do jeho odbornosti, zatímco grafologický posudek, zpracovaný zřejmě pouze z deníku bez lékařské dokumentace, neuvádí jasná hodnotící kritéria, jeho vývody o osobnosti a dynamice intrapsychických pochodů mají spíše obecnou podobu a jeho závěr má tak i nižší specifickou validitu. I podle revizního znaleckého posudku středně těžká až těžká demence znamenala pro Z. S. velmi podstatné omezení a účelné využití hodnotících a volních mechanismů, které jí neumožňovaly pochopit význam kupní smlouvy. Defekt s touto chorobou spojený nemusí být pro laika patrný, neboť u nemocného je možné kolísání projevu nemoci. Rozsudkem soudu prvního stupně z 31. 3. 1993, č. j. 6 C 60/91-66, byla zamítnuta žaloba, kterou se žalobkyně proti žalované domáhaly určení neplatnosti závěti Z. S. z 13. 3. 1986, když soud mimo jiné na základě znaleckého posudku MUDr. J. B. z 9. 5. 1992 dospěl k závěru, že v březnu 1986 Z. S. netrpěla duševní poruchou, která by jí činila k takovému úkonu neschopnou, neboť šlo tehdy o neurasthenické stadium organického psychosyndromu na podkladě arteriosklerosy mozkových cév, a toto stadium přecházelo do stadia rozvinuté demence od roku 1987, kdy po záchvatu zeleného zákalu vznikl s největší pravděpodobností stav zmatenosti. Dále soud prvního stupně zjistil, že byla rozhodnutím téhož soudu z 18. 7. 1995, č. j. 5 D 867/90-45, schválena dědická dohoda, kterou účastnice uzavřely ohledně dědictví po matce Z. S., a kterou si rozdělily movité věci v hodnotě 12.450 Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že Z. S. trpěla při uzavření kupní smlouvy 30. 11. 1988 duševní chorobou, která jí činila k tomuto úkonu neschopnou, a jde tak podle § 38 odst. 2 ObčZ o neplatný právní úkon. Pokud svědci Z. D., MUDr. I. S., J. S. a O. S. vypověděli, že se jim Z. S. jevila v uvedené době jako duševně zdravá, poukázal soud prvního stupně na závěr revizního znaleckého posudku, že defekt, spojený se středně těžkou až těžkou demencí není pro laika vždy patrný. Výpověď Ing. K. o duševním stavu Z. S. v době uzavření kupní smlouvy hodnotil jako nevěrohodnou vzhledem k jeho zájmu na výsledku sporu vyplývajícím z blízkého vztahu k žalované - je jejím zetěm.

Městský soud v Praze rozsudkem z 10. 1. 2000, č. j. 12 Co 256/99-118, připustil změnu žaloby a poté změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil, že „Z. S., nar. 11. 5. 1917, zemřelá 23. 4. 1990, byla ke dni své smrti vlastníci domu čp. 1708 s pozemkem parc. č. 4139 zast. plocha, pozemkové

parc. č. 4140/1, zahrada a pozemkové parcely č. 4140/2 zastavěná plocha, tj, nemovitostí v kat. území P. – S., obec P., zapsaných na LV č. 905 Katastrálního úřadu P.“ a rozhodl o nákladech řízení. Odvolací soud převzal zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se také s jeho závěrem o neplatnosti kupní smlouvy z 30. 11. 1988 podle § 38 odst. 2 ObčZ pro duševní poruchu Z. S., který ji činila k tomuto úkonu neschopnou. Zdůraznil, že určující pro zjištění duševní poruchy u Z. S. jsou znalecké posudky z oboru psychiatrie, když revizní znalecký posudek potvrdil správnost znaleckého posudku MUDr. B., takže jen grafologický rozbor nemůže obstát. Poukázal také na to, že revizní znalecký posudek rovněž vysvětlil posouzení duševního projevu Z. S. vyslechnutými svědky. Odvolací soud uzavřel, že Z. S. nepozbyla uvedenou kupní smlouvou vlastnictví k převáděným nemovitostem a byla proto jejich vlastníci ke dni své smrti.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá, že skutkové zjištění, že Z. S. trpěla v době uzavření kupní smlouvy duševní poruchou – demencí ve stadiu středním až těžkém nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Z. S. byla až do své smrti duševně zdráva, trpěla pouze nemocemi běžnými ve stáří. O tom svědčí i to, že žalobkyně, které ji označily v tomto řízení za „dementní, sklerotickou a nesvéprávnou“, nepodaly žalobu, aby byla zbavena způsobilosti k právním úkonům. Také znalecký posudek PhDr. L. R., který je specialistou na klinickou psychiatrii a psychologii, hodnotí Z. S. na podkladě deníku a jejích písemností a jeho závěr byl jednoznačný, že její všeobecná orientace zůstávala až do konce roku 1989. V řízení vedeném pod sp. zn. 6 C 90/91 podal MUDr. J. B. diametrálně odlišný posudek o duševním zdraví Z. S. a soud prvního stupně neprovedl uvedeným spisem ani důkaz. Svědkyně MUDr. K. je oční lékařka a MUDr. B. je internistka, nejsou soudními znalkyněmi a žádná z nich nedoporučila hospitalizaci Z. S., která byla ostatně „až do konce života v pořádku, nikdy se psychiatricky neléčila“. Soud prvního stupně si nevyžádal ani pitevní nález Z. S., ze kterého mohl zjistit, zda u ní bylo zjištěno arteriosklerotické poškození mozku. Nepřihlédl také k výpovědím svědků D., Ing. K., S. a MUDr. K. Určitá zmatenost se u Z. S. projevila až 2-3 měsíce před jejím úmrtím, ale „výpovědi svědků, o které se soud opřel, charakterizují její stav těsně před úmrtím, nikoli v době uzavření kupní smlouvy“. Na základě nesprávného zjištění dospěl odvolací soud k nesprávnému závěru o neplatnosti kupní smlouvy podle § 38 odst. 2 ObčZ. Žalovaná navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřily.

Nejvyšší soud podle části dvanácté, hlavy I, bodu 17, dovolání projednal a rozhodl o něm podle procesních předpisů platných k 31. 12. 1993, tj. zákona č. [99/1963](#) Sb. ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb.

Po zjištění, že přípustné dovolání bylo podáno včas řádně zastoupenou účastnicí řízení, přezkoumal odvolací soud rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ.

Vady řízení vyjmenované v § 237 odst. 1 OSŘ nebo jiné vady řízení, které by měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, zjištěny nebyly.

Předpokladem úspěšnosti dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. c) OSŘ je zjištění, že hodnocení skutkového stavu odvolacím soudem, jež bylo podkladem pro rozhodnutí tohoto soudu, je

vadné. Musí tedy jít o skutkové zjištění, na jehož základě odvolací soud posoudil věc po stránce právní a které oporu v provedeném dokazování nemá, neboť výsledky dokazování takové skutkové zjištění neumožňují. Skutkovým zjištěním se rozumí souhrn skutečností, kterými má odvolací soud skutkový stav za prokázaný. Jde o výsledek hodnocení provedených důkazů podle hledisek uvedených v § 132 OSŘ o volném hodnocení důkazů. Pod pojmem provedení dokazování nutno zahrnout dokazování soudy obou stupňů a je třeba pod ně zahrnout i další poznatky, které vyšly během řízení najevo, neboť řízení před soudem prvního stupně i před odvolacím soudem tvoří jeden celek (řízení nalézací).

Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže odvolací soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nevyplynuly nebo jinak nevyšly z řízení nebo pokud soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány, nebo v jeho hodnocení je logický rozpor, nebo jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z postupu předepsaným soudem v ustanoveních § 133 až § 135 OSŘ. Nelze - li však soudu vytýkat žádnou z těchto vad při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - lze usuzovat jen ze způsobu, jak k němu odvolací soud dospěl, pak není možné zpochybňovat jeho názory. Znamená to, že hodnocení důkazů a tedy ani jeho výsledek (skutkové zjištění) z jiných než výše uvedených hledisek nelze dovoláním napadati.

Soud prvního stupně, jehož zjištění odvolací soud převzal, zdůvodnil, na základě kterých důkazů dospěl ke zjištění, že Z. S. trpěla při uzavření kupní smlouvy 30. 11. 1998 duševní poruchou - střední až těžkou demencí, která ji velmi podstatně omezila v účelném využití hodnotících a volných mechanismů. Soud prvního stupně se také vypořádal s odlišným hodnocením zdravotního stavu Z. S. PhDr. L. R., který vycházel z deníku a písemností Z. S., zatímco ústav, který vypracoval revizní znalecký posudek z oboru psychiatrie, vycházel jak z těchto písemných projevů, tak zejména lékařské dokumentace Z. S. Neobstojí také námitka žalované, že soudy obou stupňů pominuly odlišné hodnocení zdravotního stavu Z. S. znalcem MUDr. J. B. ve věci sp. zn. 6 C 60/91 a že uvedeným spisem ani nebyl proveden důkaz. Žalovaná přehlíží, že v uvedené věci tentýž znalec posuzoval zdravotní stav Z. S. k 3. 3. 1986, kdy sepsala závěť. Kromě toho znalec ve znaleckém posudku, který podával v této další věci o zdravotním stavu Z. S. k 30. 11. 1998, výslovně zdůraznil, že navazuje na jeho posudek předchozí, jak pokud jde o poznatky ze zdravotní dokumentace, tak v hodnocení zdravotního stavu do 3. 3. 1986. Spisem sp. zn. 6 C 60/61 provedl soud prvního stupně podle protokolu důkaz při jednání 12. 2. 1997. Ze znaleckého posudku MUDr. J. B. z 6. 7. 1998 (str. 8) také vyplývá, že měl k dispozici pitevní nález Z. S. Soud prvního stupně rovněž zdůvodnil s odkazem na revizní znalecký posudek, že poznatky jmenovaných svědků o tom, jak se projevovala Z. S. v době uzavření kupní smlouvy, nejsou v rozporu se zjištěnou duševní poruchou. Z celkem 9 žalovanou navržených svědků nevyslechl soud prvního stupně jen V. G., který instaloval topení v domě, kde Z. S. bydlela, v letech 1986 - 1989 a V. B., poštovní doručovatelku, která doručovala Z. S. poštu. Oba však byli slyšeni jako svědci ve věci sp. zn. 6 C 60/91, kterým byl proveden důkaz, a i na ně se tak vztahuje konstatování revizního znaleckého posudku, že jako laici nemuseli skutečný zdravotní stav Z. S. rozpoznat. Neobstojí ani tvrzení žalované, že se Z. S. až do své smrti psychiatricky neléčila - jak je už shora uvedeno, byla od června 1989 v evidenci psychiatrického oddělení KÚNZ P. Volné hodnocení shromážděných důkazů soudem prvního stupně ve smyslu § 132 OSŘ je logické a dovolací soud je proto nemůže pokládat za vadné.

Jestliže není dovolání žalované podle § 241 odst. 3 písm. c) OSŘ opodstatněné, pak je správný i závěr odvolacího soudu, že kupní smlouva z 30. 11. 1988 je neplatná podle § 38 odst. 2 ObčZ, neboť jí Z. S. uzavřela v duševní poruše, která ji činila k tomuto úkonu neschopnou.

Rozsudek odvolacího soudu je tedy z pohledu dovolacích námitek správný a dovolání bylo proto zamítnuto (§ 243b odst. 4 OSŘ).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)